

Mitges/calces

(ALDC, II, 210. Les mitges)

Mitges i *calces*, mots normatius, es distribueixen les dues grans àrees del català. *Calça* prové del llat. vg. *CALCEA, derivat de CALCEUS ‘sabata’ (veg. llat. CALCEO ‘calçar’, CALX ‘taló, peu’), i era una peça que s’ajustava a la cama; la seva documentació, sovint llatinitzada, remunta al s. X (*calcias*, *calcies*) i la trobem en R. Llull, Desclot, A. Canals. A l’edat mitjana la peça es va anar portant més llarga fins arribar a la cintura i conservant el mateix nom de *calça*; al s. XVI, a impulsos de la moda, la peça es va dividir en dues parts: una que cobria l’abdomen i part de les cuixes, que va continuar amb el nom de *calces* al Principat, on designa la peça interior femenina que cobreix de la cintura als engonals (i també els pantalons, que a les Balears són els *calçons*); i una altra, que anava del peu fins més amunt del

genoll, dita *mitges calces* o simplement *mitges* (< llat. MEDIAS) a la major part del Principat, o *calces* en valencià, tortosí, balear i alguerès. En francès es va seguir un camí semblant: després de la divisió en dues peces de les *chausses*, *haut-de-chausses* esdevingué *chausses*, i *bas-de-chausses*, simplement *bas* ‘mitges’.

A propòsit de la palatal de *mitges* notem al Principat l’alternança sonora/sorda ([dʒ]/[tʃ]); la darrera, de cronologia tardana. A la franja extrema ponentina s’usa un der. de *calça*, *calcilles* (s. XVII) ‘mitges; mitjó llarg’, amb el sufix *-illa* (< llat. -ICULA), mentre que unes poques poblacions de la mateixa franja han introduït el castellanisme *médies*.

